

SORTEDAMGRUPPEN

---

www.sortedamgruppen.dk
Formand : Christian Alsted
Øster Søgade 100 2.tv
2100 København Ø
cvalsted@mail.dk

27-03-2013

Hørings svar fra Sortedamgruppens bestyrelse

Svar på høring om Forslag til Lov om ændring af lov om en Cityring med frist 27. marts 2014 – på baggrund af aftale om Klare rammer for byggeriet af Metrocityringen af 21. februar 2014 mellem regeringen, Venstre, Dansk Folkeparti og Socialistisk Folkeparti.

Hvem er Sortedamgruppen

Sortedamgruppen er en nabeforening, som repræsenterer ca. 1.000 borgere, der er naboer til 5 Metro-byggepladser. Vi har med interesse, og i nogen grad bekymring, fulgt udviklingen i håndteringen af byggeriet af Metro-cityringen i de seneste år.

Via konstruktivt samarbejde med Metroselskabet og kommunen har borgerne i Sortedamgruppen dog formået at skabe flere win-win situationer for alle involverede parter.

Se i øvrigt www.sortedamgruppen.dk.

Overordnede indstillinger

Vores overordnede indstillinger til lovforslaget kan sammenfattes således:

- Sortedamgruppen **er skeptisk** over for, om den reducerede klageadgang svækker borgernes retsstilling ved ikke længere at give uvildig, enkel og billig klageret som forudsat i Århus-konventionen.
- Sortedamgruppen **opfordrer på det kraftigste** til, at grundvandsspørgsmålet omfattes af en supplerende VVM-redegørelse, da forudsætningerne er ændret afgørende.
- Sortedamgruppen **opfordrer endvidere** til, at der oprettes et monitoringsprogram for det sekundære grundvandsmagasin i forbindelse med grundvandssænkningerne.

Baggrunden for indstillingerne kan læses her nedenfor.

1. Borgernes overordnede retsstilling

Principielt finder vi det i Sortedamgruppens bestyrelse problematisk, at man ændrer så markant på lovgrundlaget midt i byggeperioden, og det skaber usikkerhed blandt borgerne om, hvorvidt myndighederne reelt har kontrol over cityring-projektet. Ved at klager over projektets utilsigtede afledte konsekvenser flyttes fra Natur- og Miljøklagenævnet til Miljøministeren, kan der ikke klages med opsættende virkning, og borgerne fratages samtidig den uvildige, enkle og billige klageret som Århus-konventionen foreskriver. Hermed svækkes borgernes retsstilling betragteligt til fordel for bygherrens interesser, idet man henvises til en dyr og omstændelig proces hos domstolene.

Vi noterer os, at lovforslaget vurderes at være i overensstemmelse med Århus-konventionen ved at lette klageadgangen via domstolene (bemærkningernes afsnit 7), men vi mener ikke desto mindre, at det vil være problematisk at henvise samtlige uoverensstemmelser til domstolene snarere end at give en uvildig, enkel og billig adgang til at afgøre mindre tvister.

En af de væsentlige forskelle på at klage til et klagenævn og til domstolene er, at ved en klage til domstolene skal parterne selv stå for at oplyse sagen, mens det ved et klagenævn er det offentliges ansvar. Dermed er det reelt væsentligt dyrere, da man selv skal hyre faglige eksperter, hvilket det hidtidige forløb har demonstreret et klart behov for.

Som det fremgår af *The Aarhus Convention. An Implementation Guide* (UN Economic Commission for Europe, 2000), er netop udgifter til ekspertbistand at regne som en signifikant barriere (vores fremhævning):

Costs associated with going to court can include

- *Court fees*
- *Attorney's fees*
- *Witness transport costs, and*
- ***Expert fees***

These types of costs represent a substantial financial barrier for the public.

Vi gør også opmærksom på, at Århus-konventionens kontrolkomité 26. april 2012 afgjorde, at et nyt lovbestemt gebyr på 3.000 kr. for organisationers klager til Natur- og Miljøklagenævnet var en overtrædelse af konventionen. Udgifterne til at hyre faglige eksperter vil være – og har vist sig – væsentligt højere.

En anden væsentlig forskel er, at klagenævn i langt højere grad kan anfægte faglige skøn og vurderinger, mens domstolene kun kan tage stilling til om der er retslige forhold som er overtrådt. Igen har det hidtidige forløb vist et klart behov for, at netop faglige skøn og vurderinger må inddrages.

Sammenfattende vil vi stille følgende spørgsmål til borgernes ændrede retsstilling:

- Hvad har man gjort for at bevare uafhængigheden i myndighedsudøvelsen, nu når klagenævnet kobles af, og stat og kommune reelt skal varetage borgernes interesser samtidig med deres egne?
- Hvordan sikres såvel inddragelse af borgerne som af evt. nye oplysninger hvis der ikke laves supplerende VVM om grundvand?
- Hvad er i vejen for fortsat at lade det uvildige Natur- og Miljøklagenævn afgøre klager, dog med den ændrede forudsætning, at klagebehandlingen ikke giver opsættende virkning?

I lovforslaget hedder det endvidere:

§ 3 Stk. 6. Ved ændringer i anlægget af Cityringen, der kan være til skade for miljøet, afgør transportministeren, om der skal udarbejdes en supplerende VVM-redegørelse og eventuelt en miljøvurdering. Transportministeren udarbejder i givet fald redegørelsen og miljøvurderingen og foretager offentliggørelse med henblik på høring af offentligheden og berørte myndigheder. Transportministeren kan fastsætte nærmere regler for gennemførelsen af VVM-proceduren og miljøvurderingen, herunder om høring, frister m.v.

Her blandes udøvende og dømmende magt, populært sagt vogter ræven gæs, idet staten er storaktionær i cityringsprojektet (42 % ejerskab) og dermed ikke er uvildig, når det kommer til at vurdere tvister mellem borgere og Metroselskabet. Så hvis borgerne skulle ønske, at der blev foretaget en ny VVM-redegørelse, vil det være en partshaver, der skal vurdere spørgsmålet.

Vi noterer os dog med tilfredshed, at der allerede nu lægges op til en supplerende VVM-redegørelse, hvad angår støjproblematikken. Men vi er bekymrede over, at det samme ikke gælder grundvandsspørgsmålet – mere herom nedenfor.

2. Problemstillingen omkring grundvandssænkninger

Som ejendomsejer i en storby må det accepteres, at der løbende gennemføres større byggerier og store bygge og anlægsprojekter. Sådanne projekter vil påføre naboejendomme en eller anden form for bygningsmæssige risici. Dette må selvfølgelig accepteres. Den grundlæggende forudsætning må blot være, at byggeloven og vandforsyningsloven respekteres, således at naboer til offentlige bygge og anlægsprojekter i tide varsles om mulige risici, og således at en bygningsejer i tide kan sikre sin bygnings tilstand og i tide kan sikre den bedst mulige dokumentation for en senere påvisning af eventuelle skader forårsaget af nabobyggerier.

Ejendomsejere må desuden sikres muligheden for, at der allerede tidligt i (metro)projekters planlægningsfase indarbejdes tilstrækkelig hensyntagen til de naboretslige forhold der i grundvandssammenhænge er sikrede i den eksisterende vandforsyningslov og byggeloven. For de fleste bygningskaders vedkommende er det forholdsvis enkelt at dokumentere årsagssammenhæng mellem direkte skader fra nabobyggepladser. De fleste skader konstateres

desuden ofte direkte i sammenhæng med de skadesforårsagende hændelser, således at problemerne kan håndteres i direkte tidsmæssig sammenhæng med den opståede skade.

For skader betinget af ændringer af grundvandsforhold gælder imidlertid, at skadescenarier er særdeles komplicerede, ligesom at tidsperspektivet fra skadens opståen til at skadens virkning konstateres, ofte kan strække sig over mange år. Konsekvensen er, at det for en ejendoms ejer i realiteten vil være såvel praktisk som økonomisk umuligt at dokumentere ejendomsskader forårsaget af grundvandsforhold medmindre, at der allerede i (metro)projekters planlægningsfase indarbejdes tilstrækkelig hensyntagen til indsamling af dokumentation for ejendomsrelaterede grundvandsforhold.

I det aktuelle Metroprojekt måtte det sent i gennemførelsesfasen desværre konstateres, at det for visse bydeles vedkommende er gældende, at Metroprojektets oprindelige grundlag for at vurdere risici naboejendomme ikke har vist sig værende i overensstemmelse med de faktiske lokale geologiske og bygningsmæssige forhold. Nye oplysninger om undergrunden under Østerbro, ikke mindst Sortedamssøen og området omkring Poul Henningsens Plads, viser at der er grund til stor bekymring, hvis Metroselskabet fortsætter arbejdet ud fra de gamle planer. Der er grund til at tro, at ejendommene kan få omfattende sætningskader, hvis ikke der tages højde for den nye viden, der er fremkommet. Ikke mindst har det vist sig, at Metroselskabet ikke har foretaget historiske pejlinger af det sekundære grundvandsmagasin.

Med andre ord er forudsætningerne for projektet ændret, hvilket bør få konsekvenser i forhold til at foretage en ny VVM-undersøgelse som supplement til undersøgelsen fra 2008.

Dette åbner lovforslagets bemærkninger mulighed for (s. 31-32):

De omhandlede grundvandsarbejder forudsætter i nogle tilfælde forudgående VVM-vurdering og tilladelse, som i dag er givet efter den nugældende lovs § 4, stk. 2 og 3. De miljømæssige konsekvenser af håndteringen af grundvand i anlægsfasen er derfor beskrevet og vurderet i VVM-redegørelsen fra 2008. Kommunalbestyrelsen eller miljøministeren (Naturstyrelsen eller Miljøstyrelsen) skal tage udgangspunkt heri, når der i tilladelsen skal fastsættes krav og foranstaltninger til beskyttelse af grundvandet og omgivelserne, som svarer til, hvad der ville være stillet efter vandforsyningsloven og miljøbeskyttelsesloven. Den foreslåede bestemmelse i § 3, stk. 6, om supplerende VVM-procedure finder dog anvendelse ved ændringer i håndteringen af grundvand i anlægsfasen i forhold til det tidligere vurderede.

Eksempler på geologiske risiciforhold samt grundvandshåndtering på Østerbro

Den almene boligforening Øbrohus har bekostet ¼ mio kr. på, at Morten Vanggaard fra MOE A/S som ekstern geoteknisk ekspert har undersøgt Metroselskabets forudsætninger for deres konkrete håndtering af grundvandet omkring Poul Henningsens Plads.

Morten Vanggaards kritik blev fremført på et møde 26-06-2013 i Øbrohus med deltagelse af repræsentanter fra Øbrohus og Metroselskabet. Metroselskabets modargumenter rokkede ikke ved Morten Vanggaards vurdering.

Fra Morten Vanggaards resume af mødet:

Ad 1)

Tåsingegade 19's funderingsforhold og jordbundsforhold for tunnelering blev, ud fra kendt viden, drøftet. Der foreligger ikke geotekniske undersøgelser som belyser funderingsforholdene og grundvandsforhold i de øvre glacielle lag under Tåsingegade 19 og Jagtvej 219 mfl. Tåsingegade 19 viser igangværende revnedannelser ved porten og mindre revnedannelser midt på bygningen. Revnedannelserne kan skyldes mangelfuld fundering.

- MOE|Geoteknik har på mødet rejst tvivl om funderingsforholdene under Tåsingegade 19, idet vejboring C0822 sammenholdt med fundamentsplaner indikerer fundering på fyld.
- Metroselskabet oplyste at tunnelering ved metrostationen og under Jagtvej 219 og Tåsingegade 19 vil komme til at foregå delvis i kvartære lag, som hovedsageligt består af friktionsmaterialer, og at injektion ved tunnelskakt er planlagt ud fra udførelsmæssige udfordringer ved gennemboring af sekantpælevægge ved stationen og ikke for at sikre bygningernes stabilitet.
- Der blev fra MOE's side udtrykt STOR bekymring for at borearbejdet under Tåsingegade 19 kan medføre grottedannelser/underminering af funderingsforholdene og at udtørring af jordlag (sekundære vandspejl) under funderingsniveau ligeledes kan medføre sætningsskader.
- Det er MOE's vurdering, på det foreliggende grundlag, at injekseringszonen bør udvides til hele strækningen under Tåsingegade 19 og ikke kun under Jagtvej 219, samt at der skal etableres pejlerør i de sekundære grundvandsmagasiner.
- Metroselskabet blev opfordret til at iværksætte en geoteknisk undersøgelse til fastlæggelse af eksisterende funderingsforhold og grundvandsforhold i de sekundære magasiner under Tåsingegade 19.

Vi mangler Metroselskabets svar om de selv foretager de supplerende geotekniske undersøgelser herunder fastlæggelse af grundvandsspejl i de øvre jordlag under Tåsingegade 19.

MOE A/S
Næstvedvej 1
DK-4760 Vordingborge

Øbrohus og nabo-andelsforeningen Tåsingegade 21-25 har siden via en Rambøll-rapport fra 2008 (Tåsingegade 21-25, København Ø. Funderingsundersøgelse, juni 2008) fået bekræftet, at undergrunden nordvest for byggepladsen er en opfyldt mose (eller råstofgrav) med 1-6 meter fyldlag, og at Morten Vanggaards kritik af Metroselskabets forudsætninger dermed var helt relevant:

Der er fundet 4 boringer tilgængelig fra GEUS 's elektroniske Jupiter database som viser resultater fra tidligere undersøgelser i området mod Tåsingegade 19/Jagtvej. Disse undersøgelser viser en varierende øvre zone med blandet opfyld, som underlejres af moræneler eller af glacialt smeltevandssand. I forbindelse med byggesags-gennemgangen har vi lokaliseret den geotekniske rapport som ligger til grund for byggeriet på Tåsingegade 27A og 27B. Boringerne viser, at der under 0,6 á 5,9 m blandet fyld træffes glacialt smeltevandssand.

Udstrækningen af de store fyldmægtigheder tyder på at ejendommen Tåsingegade 21-25 er opført ovenpå en tidligere råstofgrav, som siden hen er blevet opfyldt med diverse materialer. I henhold til en historisk redegørelse for opfyldninger i københavnsområdet "Lossepladser og opfyldninger i København" udgivet af Miljøkontrollen i 1996 forefindes der da også en opfyldt mose (eller råstofgrav) netop på det pågældende sted i Tåsingegade.

Andelsboligforeningen Lille Vibenshus (Reersøgade 2, Jagtvej229 og Østerbrogade 101) har ligeledes bestilt, at Morten Vanggaard fra MOE A/S i marts 2014 har foretaget geotekniske undersøgelser under ejendommens kældre. Der er foretaget prøveboringer for at kortlægge ejendommens funderingslag og etableret 2 pejlebrønde til måling af ændringer i grundvandsniveauet. MOE A/S er nu tilknyttet som ejendommens geotekniske ekspert, således at Andelsboligforeningen kan være på forkant med udviklingen i byggeriet ved PH-Plads, har adgang til uvildig teknisk sparring og 'second opinion' vurderinger i dialogen med CMT.

For at imødegå de risici og bekymringer hos naboer og ejere af berørte ejendomme, pga upåagtede geologiske forhold og grundvandshåndteringen bør der udarbejdes en ny VVM-redegørelse, hvori de nødvendige og skærpede krav til håndteringen indgår, herunder en styrket monitorering/overvågningsplan.

På vegne af Sortedamgruppen

Formand Christian Alsted

Bestyrelsesmedlem Bo Nissen Knudsen

Bestyrelsesmedlem Flemming Olsen